

Izvirni znanstveni članek
UDK 347.626

Zakoniti premoženjski režim zakoncev

VESNA RIJAVEC
doktorica pravnih znanosti, redna
profesorica na Pravni fakulteti
Univerze v Mariboru

1. Uvod

Družinski zakonik (DZ)¹ opredeljuje premoženje kot vsoto vseh premoženjskih pravic, saj določa, kaj je skupno premoženje zakoncev (67. člen). Po Stvarnopravnem zakoniku (SPZ)² je premoženjska pravica tista pravica, ki je prenosljiva in katere vrednost je mogoče izraziti v denarju (21. člen). Za premoženjsko razmerje zakoncev, to je za premoženjsko skupnost, pa ni dovolj aktivno premoženje, temveč jo sestavljajo tudi skupne obveznosti.³

Za premoženjska razmerja, ki so posledica življenjske skupnosti v zakonski zvezi kot tudi v priznani zunajzakonski skupnosti, po slovenskem pravu ne veljajo zgolj splošna pravila civilnega prava, temveč DZ ureja premoženjski režim kot celoto pravil, ki urejajo premoženjske odnose med zakoncema in v razmerju do tretjih oseb (63. člen DZ). Kljub dikciji, da ureja celoto pravil, ni mišljeno, da bi bila ta ureditev izčrpna, saj to ni izvedljivo. Za neregulirana vprašanja se uporabljajo splošna pravila premoženjskega prava. S pojmom celota se le poudarja sistemski pristop k ureditvi premoženjskih razmerij. Novost DZ je uvedba večje avtonomije pri urejanju premoženjskih razmerij med zakoncema, saj omogoča, da zakonca s pogodbo o ureditvi premoženjskopravnih razmerij izključita v preteklosti obvezni režim skupnega premoženja. Lahko se dogovorita o lastnini na premoženjskih predmetih, ki jih pridobita v času trajanja zakonske zveze. Lahko izbereta in določita vsebino lastnega premoženjskega režima (pogodbeni premoženjski režim).

¹ Uradni list RS, št. 15/17 in 21/18 – ZNOrg.

² Uradni list RS, št. 87/02 in 91/13.

³ Primerjaj Rijavec 2002, str. 1371–1391.

Dokler zakonca posebnega obličnega dogovora ne skleneta, velja zakoniti premoženjski režim z obveznim nastankom skupnega premoženja v času trajanja zakonske zveze (65. člen DZ). S pogodbo pa lahko, kot že doslej, določita tudi, da njuno posebno premoženje, njegov del ali posamezni premoženjski objekti postanejo skupno premoženje. Kadar zakonca skupaj kupita določeno stvar, vsak s svojim posebnim premoženjem postaneta le solastnika, če se nista drugače sporazumela. Zakoniti premoženjski režim med zakoncema je torej režim premoženjske skupnosti in režim ločenega premoženja (66. člen DZ). Kot že doslej, v zakonitem režimu obstajata dve kategoriji premoženja druga poleg druge, skupno premoženje zakoncev kolektivne narave in ločeno, posebno premoženje zakoncev individualne narave. DZ v primerjavi s predhodnim Zakonom o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZZDR)⁴ podrobneje ureja nekatera v preteklosti sporna vprašanja.

Pravica do avtonomnega urejanja s pogodbo o premoženjskopравnih razmerjih zdaj omogoča tudi pravico do izbire prava, ker režim ni več kogenten.

2. Skupno premoženje

2.1. Pojem

Skupno premoženje zakoncev je kot družinskopravni premoženjski institut posebna premoženjskopравna kategorija, ki jo DZ opredeljuje nekoliko drugače, čeprav je bila ureditev po ZZZZDR uspešno uveljavljena v praksi. Kljub spremembi gre za kontinuiteto, zato se bo še vedno mogoče opreti na stališča, ki se ujemajo z osnovnim konceptom ustvarjanja v skupnosti. Skupno premoženje zakoncev so vse premoženjske pravice, ki so bile pridobljene z delom ali odplačno med trajanjem zakonske zveze in življenjske skupnosti zakoncev. Skupno premoženje zakoncev je tudi premoženje, ki je pridobljeno na podlagi in s pomočjo skupnega premoženja oziroma iz premoženja, ki iz njega izhaja (67. člen DZ). S tem zadnjim pristavkom je DZ jasno zapisal, kar se je kot nesporno že doslej štelo v teoriji in sodni praksi – da spadajo v skupno premoženje tudi donosi skupnega premoženja.⁵ Po načelu tako imenovane realne subrogacije je skupno premoženje tudi neki predmet ali pravica, ki je vstopila v premoženjsko maso namesto druge, ker je bila na primer kupljena z denarjem, ki je skupno premoženje, z zamenjavo ali z izkupičkom za prodano stvar iz skupnega premoženja ali ker gre za znesek odškodnine za poškodovano ali uničeno skupno premoženje zakoncev ali za stvar oziroma pravico, ki je bila kupljena z omenjenim denarjem. Pri tem je bistveno, da obstaja povezava med starim in novim premoženjem.

⁴ Uradni list RS, št. 69/04 – uradno prečiščeno besedilo, 101/07 – odl. US, 90/11 – odl. US, 84/12 – odl. US, 82/15 – odl. US in 15/17 – DZ.

⁵ Rijavec 2009, str. 153–164.

DZ na splošno uvaja dodaten naslov za pridobitev skupnega premoženja, to je odplačni način. Pri kategoriji pridobivanja z delom se je v predhodni ureditvi pokazala pomanjkljivost, saj ni pokrivala vseh primerov odplačne pridobitve premoženja (na primer pridobitev s kreditom). Po drugi strani pa v teoriji najdemo razlago, da je odplačnost mogoče razumeti tako široko, da pokrije tudi ustvarjanje nove vrednosti z delom. Če zakonec opravlja delo in na podlagi tega dela pridobi premoženjsko korist, je ta korist pridobljena odplačno.⁶ Vseeno menim, da odplačnost kot pojem ustreza predvsem, kadar se novo premoženje pridobi pravnoposlovno. Zato ni odveč, da tudi zaradi lažjega razumevanja kontinuitete ostane poudarek na premoženju, ustvarjenem z delom. Ustvaritev premoženja je originarno mogoča tudi z lastnim delom, na primer gradnja z lastnim delom. Tega načina ni mogoče enostavno označiti kot odplačnega. Morda bi bil lahko zajet s pojmom »pridobljeno na podlagi in s pomočjo skupnega premoženja oziroma iz premoženja, ki iz njega izhaja«. Naslednji primer je avtorsko delo, pri katerem premoženjska komponenta avtorske pravice spada v skupno premoženje in njen nastanek ni povezan s skupnim premoženjem niti z odplačnostjo. Med odplačnostjo in premoženjsko koristjo torej ne moremo postaviti enačaja.

V DZ je dodana zahteva, da gre za pravice, pridobljene ne samo med trajanjem zakonske zveze, temveč tudi v času obstoja življenjske skupnosti. S tem je jasno zapisana rešitev, ki se je izoblikovala v sodni praksi, da po prenehanju življenjske skupnosti zakoncev skupno premoženje ne nastaja več. Morda pri tem manjka le še pristavek, da naj bi šlo za trajno prenehanje življenjske skupnosti, kot je to pogoj tudi za izgubo dedne pravice kljub obstoju zakonske zveze ob smrti zakonca. Kljub temu ni dvoma, da ni mogoče upoštevati vsakega kratkotrajnega prenehanja življenjske skupnosti, temveč skupno premoženje preneha nastajati le, če gre za neupravičeno trajno ločeno življenje, zaradi česar med zakoncema tudi ni ekonomske skupnosti.

Skupno premoženje sestavljajo katerekoli premoženjske pravice, ki pripadajo obema partnerjema skupno v nedoločenih deležih. Če je predmet skupnega premoženja lastninska pravica na stvari, se ta pojavlja kot skupna lastnina (68. člen DZ).

Za vpis skupne lastnine v zemljiško knjigo je podlaga Zakon o zemljiški knjigi (ZZK-1)⁷ in DZ ne vsebuje več izrecnega navodila. Skupna lastnina se vpiše tako, da se pri istem osnovnem pravnem položaju kot imetniki vpišejo vsi skupni lastniki (tretji odstavek 15. člena ZZK-1). Za solastnino velja drugače, saj se vpiše z več osnovnimi pravnimi položaji, in sicer s toliko, kolikor je solastniških deležev (drugi odstavek istega člena).

⁶ Novak, str. 52.

⁷ Uradni list RS, št. 58/03, 37/08 – ZST-1, 45/08, 28/09, 25/11, 14/15 – ZUUJFO, 69/17 in 11/18 – ZIZ-L.

Skupno lastnino ima več oseb, če lahko samo skupno izvršujejo lastniška upravičenja na nerazdeljeni stvari, ker njihovi deleži niso vnaprej določeni (72. člen SPZ). Ta institut je vendarle treba razumeti kot zakonsko predvideno izjemo. Le v nekaterih skupnostih, temelječih na osebni povezanosti, kakršna je skupnost zakoncev, je zaradi njihove narave bolje, da delitev pravic in obveznosti ni matematično predvidena.

2.2. Pridobivanje skupnega premoženja

V zakonitem režimu na predpisane načine, to je iz naslova dela, odplačno in iz naslova skupnega premoženja, nastaja le skupno premoženje. Za njegov nastanek je prvi pogoj obstoj žive zakonske zveze, v okviru katere zakonca vsak zase ali s skupnim delom ustvarjata premoženje na neposreden ali posreden način. Neposredno ustvarjata novo vrednost z lastnim vložnim delom, posredno pa tako, da en zakonec ne sodeluje neposredno pri ustvarjanju premoženja, temveč le omogoča drugemu, da lahko to opravlja za oba (na primer, žena skrbi za gospodinjstvo, dom in otroke, da lahko mož opravlja pridobitno delo). Tudi če zakonec v času zakonske zveze pridobi premoženje odplačno samo v svojem imenu, je to skupno premoženje. Tudi osebni avtomobil, pri katerem je lahko kot lastnik vpisana samo ena oseba, je skupno premoženje zakoncev, če je bil pridobljen v času trajanja zakonske zveze kot rezultat skupnih sredstev. Čeprav je nepremičnina vpisana le na ime enega zakonca, lahko drugi uveljavlja svoj delež iz skupnega premoženja na tej nepremičnini.⁸

Tudi vse, kar je zakonec ustvaril samo s svojim delom v lastnem imenu, je skupno premoženje, čeprav drugi zakonec konkretno k nastanku tega objekta ni prispeval ničesar. Takšno situacijo je mogoče upoštevati šele pri delitvi, ob določitvi deležev posameznega zakonca.

Skupno premoženje pomeni rezultat delovnih naporov in delovnih prispevkov zakoncev. Glavni vir pridobitve premoženja je zaslužek zakoncev iz službenega razmerja ali dohodek iz pridobitne dejavnosti. Kot pridobitev premoženja iz naslova dela štejemo rezultate zakončevih fizičnih in psihičnih prizadevanj. Tudi rezultati zakončevih posebnih delovnih in pridobitnih zmožnosti spadajo v času trajanja zakonske zveze v skupno premoženje.

Do zdaj se zakonci pogosto niso vknjiževali kot skupni lastniki, čeprav je bila nepremičnina pridobljena z zaslužkom v času zakonske zveze, delitev skupnega premoženja pa ni bila izvedena. Partnerja z napačnim vpisom v zemljiško knjigo ne izgubita pravic iz skupnega premoženja.

DZ vsebuje enako pravilo, da skupno premoženje nastane z delom, kot to določa drugi odstavek 51. člena ZZZDR. Zato še vedno velja stališče, da se pridobi skupno premoženje ori-

⁸ Kraljič, str. 779, 780.

ginarno v trenutku pridobitve oziroma nastanka premoženja.⁹ Opozoriti pa je treba, da je DZ uveljavil izjeme, ker je izrecno drugače uredil režim za podjetniško premoženje.

3. Posebno premoženje

3.1. Pojem

Če se zakonca ne odločita za pogodbeno ureditev, torej velja zakoniti režim, da zakonec sicer ostane lastnik posebnega premoženja, ki ga je prinesel v zakonsko zvezo, v času trajanja zakonske zveze pa posebno premoženje nastane le, če ga je pridobil neodplačno (na podlagi dedovanja, daril temu zakoncu, odškodnine za nepremoženjsko škodo in kot donos posebnega premoženja). DZ tudi izrecno zapiše, da so posebno premoženje zakonca stvari manjše vrednosti za izključno njegovo osebno rabo, ne glede na izvor ali način pridobitve (77. člen DZ). Razlika med skupnim in posebnim premoženjem je v načinu pridobitve, to je v odplačnem ali neodplačnem načinu. Kljub novi opredelitvi v DZ odplačni način vendarle ne pomeni, da je skupno premoženje tudi, kar je zakonec pridobil z vložkom iz posebnega premoženja, če na primer podedovani denar porabi za nakup hiše. Svoje posebno premoženje namreč zakonec upravlja in z njim razpolaga samostojno. Tudi tu pride v poštev načelo realne subrogacije, če na mesto ene stvari stopi druga stvar. Pri tem je potrebna le sledljivost glede tega, iz katere mase izvira nova vrednost. V primeru dvoma je to skupno premoženje.

Po času nastanka posebnega premoženja ločimo posebno premoženje, ki ga ima zakonec ob sklenitvi zakonske zveze, in premoženje, ki ga zakonec zase pridobi med trajanjem zakonske zveze.

Odstop od premoženjske skupnosti ni mogoč samo s konkludentnim ravnanjem, na primer, če bi zakonec želel ustvariti posebno premoženje tako, da bi na posebnem računu na svoje ime nalagal sredstva, ki so sicer skupno premoženje. Pogodbe med zakonci so podvržene posebnim obličnostim.

4. Vlaganje v tujo nepremičnino

Če zakonec vlaga delo ali sredstva v nepremičnino, ki je posebno premoženje drugega zakonca, se lahko sporazumeta o obstoju in višini terjatve ter o njenem zavarovanju (prvi odstavek 79. člena DZ). S tem lahko razumemo, da vlaga delo, ki bi sicer dalo rezultat v povečanju skupnega premoženja, ali sredstva, ki pa so lahko skupno premoženje ali njegovo posebno premoženje. Tudi doslej je za vložek iz skupnega premoženja veljalo, da ima zakonec obliga-

⁹ Sklep VS RS II Ips 152/2009 z dne 20. 3. 2012.

cijski zahtevek, če drugi zakonec skupno premoženje vloži v svoje posebno premoženje. Nova rešitev omogoča, da se še pred delitvijo skupnega premoženja zavaruje pravica tistega zakonca, ki je vlagal v tuje premoženje. Mladi zakonci pogosto svoj stanovanjski problem rešujejo z dozidavo ali z gradnjo na nepremičnini, ki jo dobi podarjeno od staršev en zakonec. Na začetku se niti ne zavedajo potrebe, da bi z gradnjo povezana lastninska vprašanja pogodbeno uredili. Zato DZ izrecno napotuje na sklenitev sporazuma. Temeljna pravna podlaga je SPZ, ki določa, da z gradnjo na tuji nepremičnini graditelj namreč ne pridobi stvarne pravice, pa tudi za obligacijski zahtevek velja, da ne dobi vrnjenega celotnega vložka, temveč le toliko, za kolikor je bil lastnik z gradnjo obogaten (prvi odstavek 48. člena SPZ). Ob predhodnem soglasju, ki je lahko tudi konkludentno, da naj z vlaganjem nastane solastnina, je mogoče uveljaviti tudi stvarnopравни zahtevek po pravilih SPZ o povečanju vrednosti nepremičnine z gradnjo (48. člen SPZ). Ta pravila omogočajo daljši zastaralni rok. Zastaralni roki za zahtevke graditelja tečejo od dneva, ko je graditelj izgubil posest nepremičnine (tretji odstavek 48. člena SPZ).

Novo določbo je mogoče razumeti tako, da lahko zakonec zahteva celotno vlaganje ali solastnino. Če sporazum ni dosežen, je po DZ mogoče zahtevati, da sodišče odloči o obstoju in višini zakončeve terjatve ter o njenem zavarovanju po predpisih stvarnega prava in po določbah zakona, ki ureja izvršbo in zavarovanje (79. člen DZ). Določba ni dovolj dodelana. Manjka točna opredelitev, katero sodišče odloči o obstoju. V dvomu je to pravdo sodišče, ki odloča po tožbi. Pri zavarovanju bi lahko šlo za zastavno pravico prisilne narave. Po splošnih procesnih pravilih pa so mogoče tudičasne odredbe kot sredstvo zavarovanja po Zakonu o izvršbi in zavarovanju (ZIZ).¹⁰

5. Vlaganje v podjetje drugega zakonca

Če zakonec vlaga svoj prispevek v gospodarsko družbo ali v drugo pravno osebo ali v podjetje samostojnega podjetnika posameznika, ki predstavlja posebno premoženje drugega zakonca, zakonca s pogodbo določita obliko udeležbe zakonca, ki vlaga svoj prispevek. Če takega dogovora ni, se šteje, da gre za udeležbo po pravilih obligacijskega prava o družbeni pogodbi (80. člen DZ). S to novo določbo DZ uveljavlja odstop od nastajanja skupnega premoženja, kar bi v primeru gospodarske družbe narekovalo skupno imetništvo pravic udeležbe. To se je v praksi pokazalo kot zelo zapleteno. Zakon napotuje na nujnost predhodne izrecne pogodbene ureditve, v njeni odsotnosti pa uvaja ureditev družbene pogodbe po Obligacijskem zakoniku (v nadaljevanju OZ),¹¹ za katero je značilna solastnina. V primeru imetništva pravic udeležbe

¹⁰ Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15, 76/15 – odl. US in 11/18.

¹¹ Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo, 64/16 – odl. US in 20/18 – OROZ631.

je to imetništvo po idealnih deležih, ki so matematično določeni. Pravila družbene pogodbe so primernejša od zakonitega premoženjskega režima tudi zaradi varstva tretjih oseb.

6. Skupno opravljanje pridobitne dejavnosti

Kadar pa zakonca skupaj opravljata pridobitno dejavnost kot poklic ali kot podjetnik posameznik ali sta pri njej udeležena, ima ureditev teh razmerij s splošnimi pogodbami prednost pred zakonitim premoženjskim režimom. Če se pogodbeno nista izrecno dogovorila o vprašanih, ki izvirajo iz skupne pridobitne dejavnosti ali udeležbe pri njej, se uporabijo pravila njunega pogodbenega premoženjskega režima. Šele če zakonca pogodbeno nista na noben način uredila razmerij glede pridobitne dejavnosti, se uporabljajo pravila zakonitega premoženjskega režima (81. člen DZ). Pred DZ tudi tu ni bilo možno odstopanje od obveznega režima nastajanja skupnega premoženja.

7. Upravljanje skupnega premoženja

Zakonca upravljata skupno premoženje ter razpolagata z njim skupno in sporazumno. Dodana je domneva, ki rešuje težave v praksi. Če eden od zakoncev razpolaga s premičnino manjše vrednosti ali če opravlja pravne posle rednega upravljanja skupnega premoženja, se šteje, da ima soglasje drugega zakonca (drugi odstavek 69. člena DZ).

Sicer pa kot doslej velja, da pogodba glede skupnega upravljanja stvari, ki jo sklene posamezni nepooblaščen skupni lastnik - kljub morebitni dobrovernosti tretjega -, brez naknadne odobritve neupravičeno zastopanega zakonca ne veže. Dobra vera tretjega ob sklenitvi je v tem primeru odločilna le za njegovo pravico, da sme od neupravičenega zastopnika zahtevati odškodnino (četrti odstavek 73. člena OZ). Tudi tu zadostuje, da ni vedel za obstoj skupne lastnine, in ni pomembno, ali bi za to dejstvo lahko vedel.

8. Razpolaganje s skupnim premoženjem

8.1. Splošno

Na zunaj je skupno lastnino težje spoznati kot solastnino, ker notranje razmerje med skupnimi lastniki ni navzven spoznavno, medtem ko so pri solastnini idealni deleži določeni tudi za zunanje razmerje. Zato je določena milejša domneva o dobrovernosti tretjega. Če posamezni skupni lastnik sam razpolaga s skupno stvarjo, je tretji nedobroveren samo, če je vedel, da je stvar v skupni lastnini in da se z njo razpolaga brez soglasja skupnega lastnika (tretji odstavek 72. člena SPZ). To pa pomeni, da mu ni mogoče očitati malomarnosti, da bi se moral pozanimati, kot na splošno velja pri ugotavljanju dobre vere.

Če s stvarjo razpolaga posamezni zakonec brez soglasja drugega zakonca, lahko štejemo, da ima skupno stvar v posesti po volji obeh skupnih lastnikov, ker ima tudi sicer pravico do posesti. Za tretjega pa je zahtevana dobra vera podana že, če ni vedel, da je stvar v skupni lastnini. Pri sklepanju pravnega posla glede stvari torej ni treba ugotavljati, ali je pogodbenik poročen in ali stvar spada v skupno premoženje. Pri nepremičninah se stranke lahko zanesejo na podatke v zemljiški knjigi. Če je nepremičnina vpisana samo na enega zakonca, čeprav je bila pridobljena v času trajanja zakonske zveze in spada v skupno premoženje, velja domneva, da je lastnik nepremičnine tisti, ki je vpisan v zemljiško knjigo (prvi odstavek 11. člena SPZ).

Če pa je tretji vedel, da je stvar v skupni lastnini in da posamezni skupni lastnik nima soglasja preostalih za razpolaganje, tak pravni posel drugih skupnih lastnikov ne veže, razen če ga pozneje odobrijo. Tretji lahko preostalim predlaga, da v primernem roku posel odobrijo. Če tega ne storijo, se šteje, da pogodba ni bila sklenjena (73. člen OZ).

8.2. Dogovor o upravljanju in razpolaganju

Zakonca se lahko dogovorita o drugačnem upravljanju skupnega premoženja in drugačnem razpolaganju z njim, kakor je to določeno v 70. členu DZ, vendar mora posamezni zakonec, ki deluje samostojno, upoštevati tudi koristi drugega zakonca. Enostranski odstop od dogovora je vedno mogoč.

9. Obveznosti zakoncev

Z zakonitim režimom je povezana tudi odgovornost za skupne obveznosti, ki je solidarna v zunanjem razmerju. To pomeni, da lahko upnik svojo terjatev uveljavlja proti vsakemu zakoncu v celoti. V posamezni skupnosti je nato v notranjem razmerju mogoča ustrezna izravnava. Skupne obveznosti zakoncev so tiste, ki po splošnih predpisih obremenjujejo oba zakonca, obveznosti, nastale v zvezi s skupnim premoženjem, in obveznosti, ki jih prevzame zakonec za tekoče potrebe življenjske skupnosti z drugim zakoncem ali družine. Za te obveznosti odgovarjata zakonca nerazdelno s skupnim in tudi s posebnim premoženjem vsakega od njiju. Zakonec lahko od drugega zakonca terjaja povračilo za to, kar je ob poravnavi obveznosti, ki bremeni oba, plačal več, kakor znaša njegov del obveznosti (82. člen DZ).

Posebne obveznosti zakonca so tiste, ki jih je imel pred sklenitvijo zakonske zveze, in tiste, ki jih prevzame po sklenitvi zakonske zveze, vendar niso skupna obveznost zakoncev po prvem odstavku 82. člena tega zakonika. Za posebne obveznosti odgovarja zakonec s svojim posebnim premoženjem in svojim deležem na skupnem premoženju (84. člen DZ).

10. Dolgovi in terjatve na skupnem premoženju

Pomemben je nov poudarek, da se dolgovi in terjatve glede skupnega premoženja ugotovijo pred ugotavljanjem deleža vsakega od zakoncev na skupnem premoženju.

11. Razdelitev skupnega premoženja

DZ uvaja ustrežnejši izraz od delitve, saj pri skupnem premoženju ni v ospredju delitev posamezne stvari na več novih, temveč razdelitev pravic iz premoženja med zakonca.

Legitimno zahtevo po razdelitvi skupnega premoženja imajo predvsem oba zakonca, upnik enega izmed njih - zaradi obveznosti, za katere drugi zakonec ali partner ne odgovarja solidarno - in dediči umrlega zakonca.

Novost je način delitve v pogodbi o premoženjskih razmerjih. Če v pogodbi o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, s katero zakonca spreminjata zakoniti premoženjski režim, ni določen način delitve skupnega premoženja, se to razdeli po pravilih zakonitega premoženjskega režima, razen če se zakonca sporazumeta drugače. Delitev se opravi po stanju ob začetku učinkovanja pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij (tretji odstavek 71. člena DZ).

Pri delitvi je treba ugotoviti obseg skupnega premoženja in ga ločiti od posebnega premoženja. Vsakemu zakoncu se v njegov delež vračuna vse, kar dolguje skupnemu premoženju. Šteje se, da sta deleža zakoncev enaka, zakonca pa lahko dokažeta, da je to razmerje drugačno. Če obstaja spor o obsegu skupnega premoženja ali višini deleža, se to vprašanje rešuje v pravdi, čeprav se vodi nepravdni postopek za delitev.

Pri delitvi skupnega premoženja določimo delež vsakega zakonca na vsem premoženju, torej za vse njegove sestavine enako. Ugotovitev deleža velja nujno za vse skupno premoženje, ki je obstajalo ob ugotovitvi, kar je v DZ tudi izrecno napisano (drugi odstavek 71. člena DZ). V praksi stranke pogosto napačno postavljajo zahtevo za določitev različnih deležev pri posamezni konkretni stvari. Prispevek zakonca k skupnemu premoženju se namreč določa na podlagi vseh njegovih prizadevanj v zakonski skupnosti. Zato ne more biti hkrati različen pri posameznih stvareh in pravicah, ki sestavljajo to premoženje. Delež pri posamezni stvari je lahko le navidezno različen v primerih, ko v skupno premoženje ne spada cela stvar, temveč le njen idealni del, če se zakonca na primer sporazumeta o gradnji hiše na zemljišču, ki je posebno premoženje enega zakonca (drugi odstavek 48. člena SPZ). Pri delitvi se zakoncu prišteje ta idealni delež iz naslova posebnega premoženja in ima zato na stvari višji delež.

Če se izvrši fizična, realna delitev, tedaj vsak izmed zakoncev postane samostojni lastnik konkretno določenih stvari. Predmeti, ki so namenjeni za opravljanje obrti ali poklica in zakoncu

omogočajo pridobivanje osebnega dohodka, ter predmeti, namenjeni izključno njegovi osebni rabi, se mu dodelijo na njegovo zahtevo na račun njegovega deleža (76. člen DZ).

Lahko pa se samo določijo idealni deleži, s čimer na stvareh nastane solastnina.

V primeru delitve nedeljive stvari lahko posamezni zakonec dobi celo stvar in drugega izplača. Prevzem stvari in izplačilo v denarju sta seveda vedno mogoča, če ju je drugi zakonec pripravljen sprejeti.¹²

Delitev je možna, če zakonska zveza preneha ali se razveljavi. Za sporazumno razvezo zakonske zveze je predhodno sklenjeni sporazum o delitvi skupnega premoženja v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa celo procesna predpostavka. Neobhodni pogoj za sklenitev tega sporazuma je soglasje zakoncev o dokončnem obsegu skupnega premoženja (o tem, kaj vse spada v to skupno premoženje), o deležu posameznega zakonca in o načinu delitve. Zato pozneje ni mogoče sodno uveljavljati, da v skupno premoženje spadajo še določene stvari ali pravice, ki s sporazumom niso bile zajete, čeprav so bile pridobljene v času trajanja zakonske zveze.¹³

Razdelitev je možna tudi med trajanjem zakonske zveze, vendar lahko zajame le premoženje, ki takrat obstaja. Na novo ustvarjeno premoženje je spet skupno premoženje, saj delitev ne pomeni tudi razdružitve skupnosti. Mogoče pa je skleniti posebno pogodbo o premoženjskih razmerjih med zakoncema, ki določi odstop od zakonitega režima.

Sporazumna delitev v času trajanja zakonske zveze mora biti sklenjena v obliki notarskega zapisa, ki je predpisan za veljavnost pravnih poslov med zakoncema.

12. Sklep

Obligatori režim premoženjske skupnosti je prinesel veliko dobrega v smislu premoženjske enakopravnosti med možem in ženo, vendarle pa to danes ne more biti razlog za vztrajanje pri njegovi prisilni naravi. Država lahko z določitvijo posameznih prisilnih norm, ne pa celotnega premoženjskega režima, zadrži monopol le na področju zaščite določenih oseb, zlasti otrok, pa tudi upnikov, in na področju varnosti pravnega prometa.

DZ zato uvaja avtonomijo, da se zakonca lahko odločita za drugačno rešitev. Prehod na novo ureditev pa ne bo enostaven. Dogovorjena rešitev bo rezultat interesov in tudi moči, pritiskov iz ozadja. Na urejanje trajnih razmerij negativno vpliva tudi odsotnost širšega vpogleda v vse razsežnosti pravnega posla. Pomemben vpliv na ravnovesje imajo tudi spremenjene okoliščine. Če bo dogovorna ureditev do enega izmed zakoncev izrazito nepravilna, kadar bo šlo za ekscesno pogodbeno ureditev, bo pravo moralo nuditi pravno varstvo v smislu pravil izravnave.

¹² Sklep VS RS II Ips 211/2014 z dne 28. 1. 2016 in sodba VS RS II Ips 54/2017 z dne 28. 9. 2017.

¹³ Sodba in sklep VS RS II Ips 829/2008 z dne 26. 11. 2009.

Literatura

- KRALJIĆ, Suzana. Nekateri vidiki pravne ureditve premoženjskih razmerij med zakoncem. *Pravnik*, 2001, letn. 56, št. 11-12, str. 769–793.
- NOVAK, Barbara. Premoženjski režim med zakoncema po Družinskem zakoniku. *Odvetnik*, 2018, letn. 20, št. 2, str. 50–57.
- RIJAVEC, Vesna. Delitev skupnega premoženja. *Pravni letopis*, 2009, str. 153–164.
- RIJAVEC, Vesna. Stvarnopravni zakonik in dedno pravo. *Dnevi slovenskih pravnikov 2002: od 10. do 12. oktobra v Portorožu*, str. 1371–1391.